

5.

ACC. N:R M. 16631:1-14.

Landskap: *Skåne*

Upptecknare: *Kristina Simon ö. Bernhardt*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Härad: *Onsjö*

Berättare: *Johan Blycker, Kanalgat. 38*
6 stor

Socken: *N. Skvärlinge*

Berättarens yrke: *överpostiljon*

Uppteckningsår: *1965-1966*

Född år *1896* i *Techomatorp, N. Skvärlinge*
sn.

Insat i LMF 126 s. 1-14.

LMF 126

a-n

M. 16631.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Blycker John Sigfrid
" födelseår: 1896
" födelseort: Teckomatorp
" yrke: överpostiljon

Makes/makas namn: Elna Larsson
" födelseår: 1894
" uppväxtort: E s l ö v
" yrke:

Faders namn: Nils (Knutsson) Blycker
" födelseår: 1862
" uppväxtort: Teckomatorp
" yrke i staden:
" yrke före ev. inflyttning till staden: förman/lantbrukare

Moders namn: Elna Nilsson
" födelseår: 1860
" uppväxtort: Saxtorp
" yrke i staden:
" yrke före ev. inflyttning till staden:

Farföräldrars yrke: lantbrukare/diversearbetare

Morföräldrars yrke: torpare

Antal syskon: 7

16631:/.
ACC. N:R M. 126 A

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

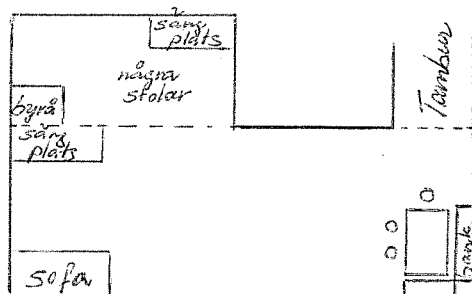
Fadern var förman vid sockerbrukets saftstation i Teckomatorp. Arbetet hade dåliga förmåner, och det pågick från kl. 7 till 19. Arbetsdagen var lika lång hela året, utom på lördagen, då den pågick till kl 18. Han behövde inte hålla sig med egna arbetsredskap. Lönen var 1,50 kr om dagen och den räckte dåligt till för familjens behov. Han hade i äntligen inga naturaförmåner utom kläder, som han fick på sin arbetsplats. Med sina arbetsgivare kom han delvis i kontakt, och han tyckte bra om den. F Arbetsfester förekom aldrig, utom vid årsskiftet, då hela familjen var bjuden. Man åt kraftig mat, och dans och sprit förekom också. Arbetsgivaren visade knappast någon intresse för sina anställdas privatliv och inga gåvor förekom från arbetsgivaren vid jul, nyår eller 50årsdagar. Sämjan var bra mellan honom och hans arbetskamarater. Fadern var med i grovarbetarnas fackförening. Han sysslade under sin fritid med åkararbete.

Modern hade inget arbete utom hemmet, p.g.a. alla barnen. Hon var alltid gladlynt, utom när mannen var drucken. Hon skötte barnen och deras lilla jordbruk själv. Någon barnhem anlätades aldrig. Mitt första arbete som 6-7 åring bestod i (något som det då heter) att "beta korn". Vid 8 år gallrade han betor en timma ~~xxxxxxx~~ för 25öre om dagen. Arbetet jag skötte hemma var bara tillfällighetsarbete. Vid 12års ålder fick jag fastlön, som bestod av 80 kr om året, som ökade årligen till 90 resp. 120 och 200 kronor.

ACC. N:R M. 126 B 16631:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Berättaren bodde under sin uppväxttid hemma tills han fyllde 11 år. I huset bodde far, mor och 7 barn. Huset var byggt år 1882. Köket byggdes om, för att tvättmöjligheter skulle bli bättre. De hade ett rum och kammare samt ett ytterkök. Rummen användes som daglig rum och sovrum, vilken också användes att sköta barnen i. Olika slöjdarbeten, som t.e. vävning utfördes i daglig rummet, där också gäster togs emot. Barnen fick inte vistas i finrummet. Familje-medlemmarna hade sina sovplatser i daglig rummet, där också spädbarnen låg. Föräldrarna var aldrig missnöjda med någonting, de var nöjda med bostaden och saknade aldrig någonting. Möblarna var köpta nya. Väggarna pryddes av färgtrycktavlor, och på golvet hade de hemvävda trasmattor. Det förekom aldrig att de sandade golven - däremot ~~XXXX~~ ~~XX~~ hos familjens bekanta förekom sandningen om lördagarna. Han tyckte, att möbleringen var bättre hos andra, än i sitt eget hem. Byrån, som stod i kammaren, ansågs som särskilt fin. De övriga möblarna var enkla. Sängklädarna var av dyn. Hela bostaden uppvärmdes av ved och kol. Köksspisen var en öppen spis. Belysningen var fotogenlampor, som ej fick vara tänd efter 3. torsdag i mars.

ACC. N:R M. 16631:3.
LUF 126 C

Frukosten och kvällsmaten bestod av sill och potatis. Till lunchen åt man varierande kötträtter (främst rökat eller saltad kött) eller köttsoppa. Mjök drack man till varje mål. Någon gång förekom även hästkött och inälvsmat. Det fanns någon motvilja mot hästkött. Som fisksorter användes spätta, torsk och sill. Grönsaker odlade de själva - det fanns bönor, ärtor, sallad, palsternackor. Tomater fanns inte alls då. De förekom inte heller inköp av sydfrukt. Färdiglagad mat köpte man aldrig. Allt bakades hemma (bröd och kakor). Bakning fanns. Öl bryggdes hemma, i synnerhet till julen. Slakt förekom (två grisar om året och ibland kalv). De hade höns - dels för eget bruk, dels för försäljning, som befann sig i en s.k. avbalkning resp. rastgård och modern skötte om dem. Föräldrarna hade trädgård, där det odlades potatis och grönsaker samt hade det äppleträd och vinbärbuskar. Kokning av maten var vanligast. Kaffet brändes själva samt egen senapstillverkning förekom. De konserverade större mängder av lingon (genom kokning), kött(saltades ner), sill och skärbönor. Den konserverade födan förvarades i en liten källare. Som vinterförråd skaffade man sig potatis, rödbetor, morötter samt palsternackor. Familjen behövde inte svälta under normala tider - inte heller under krigsåren, för att de hade en lantgård.

Följande måltider förekom: Kaffe kl 6 - frukost kl 8 - middag kl 12 - kvällsmat kl 18 på vintrarna och den s. k. mörkafon kl 17 på somrarna samt mjök och bröd kl 20. Fadern brukade inte alltid äta hemma. Till matsäck till arbetet tog han med sig mjök, bröd och s. k. flottamat, när det slaktades. Fri mat på arbetsplatsen förekom ej. De åt i det dagliga rummet på vardagarna såsom på söndagarna. Det äldsta barnet fick sitta närmast fadern osv. Ingen behövde stå, man barnen tilläts ej prata under måltiden. Endast under julhelgen användes linneduk. Vaxduken kom år 1905 i bruk. Det fanns en finare uppsättning av porslin och bestick. Detta förvarades i en s.k. skänk, som var inköpt. Familjen brukade ha bjudningar 1-2 gånger om året (t. ex. födelsedagar, julen). Det serverades köttbullar, bruna bönor, saltsoppa och risgröt. Även kaffe bjudningar förekom ca. 7,8 gånger om året, där hembakat bröd serverades. Till maten förekom ren brännvin någon gång, ibland konjak till kaffet. Öl dracks mycket sällan.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16631:4

ACC. N:R M. LUF 126 D

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fadern ägde en svart långrock, en s.k. bonjour, som köptes i affären. Linneskjortor och ylletröjor köptes färdiga samt grått tyg, varmed modern själv sydde t. ex. blusar. Symaskin fanns. Från en närliggande större gård fick barnen någongång begagnade kläder. Varje familjemedlem ägde ett par vinterskor samt träschor och tofflor. Träschor lagades av fadern. Som huvudbonad hade fadern en skärmmössa på vardagarna. Kubb brukades mellan sekelskiftet och 20-talet. Bytet från schalet till hatt skedde mellan 1905 och 1910.

Männen och kvinnorna var i berättarens samhällsgrupp klädda på ungefär samma sätt. Dominerande var svarta kläder och schalet.

16631:5

ACC. N:R M. LUF 126 e

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Berättaren kallade sina föräldrar far och mor, även när han talade om dem med sina kamrater. Nära bekanta till hans föräldrar tilltalade han i regel med förnamnet eller mor + efternamnet respektive flicknamnet. Föräldrarna tilltalade varandra oftast med far resp. mor.

Under berättarens ynglingsåren bodde även morfar i hans hem och hjälpte till i det lilla lantbruket. Modern skötte spädbarnen i första hand, senare hjälpte också de äldre syskonen till. Barnvagn fanns.

Modern hade främst hand om uppfostran av barnen i hans hem. Aga förekom ofta, som besträffning för att de smutsat ner kläderna eller grannerna klagat över deras uppförande. Fadern utdelade stryk med käppen, som barnen hade mest respekt för.

Man brukade inte skrämma barnen med polisen eller någon annan. Hela familjen brukade vara hemma om kvällarna - modern var mest sysselsadd med klädlagning, fadern med skolagning. Gemensamma sysselsättningar förekom ej. Barnen gick till sängs kl 20 om vardagarna. Familjen brukade vara tillsammans på söndagarna. Faderns släktingar bodde huvudsakligen i Teckomatorp - moderns syskon bodde i Amerika.

16631:6.

ACC. N:R M. LUF 126 f

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fadern brukade vara tillsammans med sina kamrater vid en s. k. "krogsväng". Hälsade kamraterna på, fick de andra familjemedlemmarna också vara med. Vid dessa tillfällen förekom mest kaffebjudningar. Modern hade inget omgånge utanför familjen. Grannarna var föräldrarnas närmaste gemensamma omgångsvänner och de hälsade på hos varandra när t. ex. deras barn fyllde år. Skolan ordnade med utflykter där även föräldrar fick vara med. Familjemedlemmarna brukade gå på Cirkus. Flickorna hade som leäksaker de s.k. trasdockorna (huvudet köptes färdig, kroppen och kläder syddes själva). Pojkarna fick köpta trähästar. Under vintertiden fick barnen leka inomhus, under sommaren uppehöll de sig mest utomhus eller vid en loge. Lekarna hittade de på mest själva. Medan flickorna mest lekte med sina dockor, brukade pojkarna brottas med varandra, kläddra i trän eller hoppa i rutor, som de gjorde i gräsmattan. Tills barnen började med förvärsarbete fick de vara ute till kl 20. Gångbildningar förekom ej. Danstillställningar ordnade ungdomarna själva. De dansade på en loge, ordnade med dragspelmusik och drack kaffe i den närmastliggande bondgården, där var och en betalade 50 öre och efter 1910 en krona.

16631:7

ACC. N:R M. LUF 126 g

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dopet skedde hemma - gudmodern eller faddrarna var alltid närvarande. Konfirmation firades i Eslöv kyrka, där svarta kläde-träcker användes. Brölloppen ägde rum i Sallerups kyrka - silverbröllop och guldbräöllop firades ej. Den döde lades ute på logen. Rummet kläddes med lakan. Risning på gatan förekom samt blommor och kransar. Störst avseende fäste man vid födelsedagen, vykortet var vanligt. Eftersom berättarens far dog ganska tidigt firades märkelsedagar såsom konfirmation, skolavslutningar, förlovningar, lysningar och födelsedagar (undantagsdag var 50årsdagen) utomordentligt enkelt. Svenska eller möhippa förekom ej.

16631:8.
ACC. N:R M. LUF 126 h

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid fastlag fick barnen fastlagsbullar. Till påsken utklädde sig de små flickorna. Barnen fick färgade påskägg på påskdagen. Drängarna fick - beroende på deras ställning - 20,15 resp. 10 omålade ägg. Det första demonstrationståget vid 1:a maj minns berättaren ägde rum 1901 eller 02. Till pingsten Prydde man hemmet med grönt. Eldar förekom på midsommar (tändes på en tjärtunna) men ej på Valborgsmässoafton. Vid Märten åt man oftast anka eller tupp. Julen blev mest firad. Man drack öl och svagdricka - åt nyslaktat: Revbenspjäll, syltat och brunkål samt risgrynsgröt och "dopp i grytan." Julklappar, julgran, pyntning förekom - jultomte hade de inte. Speciella fäst seder vid trettonhelgen, advent och Lucia fanns inte.

16631:9.

ACC. N:R M. LUF 126 i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Läkaren anlätades vid sjukdomsfall men "ej i onödan". Man skulle vara mycket sjuka innan läkare söktes. På den tiden var det rätt så vanligt att någon blev besökt av en "klok". Berättaren själv blev en gång botat av sin farmor. Berättaren hade ett eksem kring sin näsa och farmodern kretsade med en pinne kring det inflammerade stället och sade därvid några märkliga meningar.

Som hemmedikamenter var Hoffmannstroppar mycket vanliga. Den sjuke brukade i regel ligga i den vanliga sängplatsen - febertermometer fanns ej. Sjukhuset ansåg man som "sista stationen". Förlossningar skedde alltid hemma, en barnmorska anlätades vid denna. Modern låg efter förlossningen drygt 3 dagar - barnen ammades knappt ett år.

I hemmet fanns ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ det träbaljor som enda badmöjlighet. Råttor fanns i obetydligt utsträckning - "mycket möss" Åtgärder: Katt, fälla. Våningen stopades dagligen - storstädningen på våren, hösten och julen. Man kokade tvätten i köket och bankade den i gården. Stortvätt varje sjätte vecka - småtvätt ett par gånger emellan. Som tvättmedel användes såpa och soda.

16631:10.

ACC. N:R M. LUF 126 j

Tack vare att familjen alla åren kunde klara sig utan någon hjälp utifrån, så vet berättaren mycket lite om någon slags "socialvård". Bättre situerade familjer hjälpte vid olika tillfällen, vid helger till med mat och avlagta kläder. Man "inpräntade" barnen, att de skulle dra försorg om sina föräldrar. De gamla försökte så gott de kunde dra sig fram, bl.a. att slå sten, där de fick 25 öre per hektoliter, ett nådebröd för dagen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16631: //.

ACC. N:R M. LUF 126 k

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I början av 1900 talet förekom gemensam prenumeration på tidningar. Sjuk- och begravningskassor fanns, fadern var med i sådan. Man var mycket positivt inställd till dessa. Även inställningen till fackföreningsrörelsen var positiv i såväl familjen som umgängeskretsen och grannskapet.

16631:12.
ACC. N:R M. LUF 126 1

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Skånska Dagbladet" lästes i berättarens familj. Ingen i familjen brukade delta i förstamajdemonstrationen. Man ansåg den mer eller mindre som ett "folksnöje". Om det fanns överhuvudtaget motsättningar i politiska frågor så var det mellan de äldre och de yngre. Sistnämnda var mera radikalt inställda.

Det fanns praktiskt taget ingen aktivitet alls från politiska rörelsernas sida. Men det ansågs vara förenat med obehag att tillhöra arbetarpartiet eller kommunisterna. Inställningen till kungadömet var positivt - man "såg upp" till det. Någon av berättarens bekanta hade kungabilder i bostaden.

16631/3.

ACC. N:R M. LUF 126 m

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Familjen tillhörde statskyrkan. Dock brukade man inte ofta gå i kyrkan. Dit gick berättaren främst på julen och någongång för nattvården. Man hade ingen god inställning till frikyrkorna. Husandakt förekom inte. På julafton brukades det läsas högt ur bibeln. Barnen läste aftonbön, som modern hade lärt dem. Farmodern gillade att prata med barnen om Gud, himmelen och helvetet. Föräldrarna fäste stor vikt vid konfirmationen. Det var aldrig tal om borgerlig konfirmation eller vigsel. Man ansåg prästerna var "svåra" och att de hade mycken "makt och myndighet". Inställningen i de ovanstående frågorna var i umgängeskretsen eller grannskapet rätt så lika.

16631:14.
ACC. N:R M. LUF 126 n

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Utom den tidigare nämnda tidningen läste man praktisk taget ingenting. Det fanns bara "arbetet och arbetet". Föräldrarna hade inte råd med fortsatta studier för sina barn, d.v.s. de fick ta plats medesamma de slutade folkskolan.

Någon studieverksamhet inom samhället förekom inte. Man "såg upp" till de som avlagt studentexamen och akademisk examen.